СУСПІЛЬНО КОНФЛІКТНІ ТЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ВІКІПЕДІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ТА ЇЇ РУСИНСЬКИМ ВАРІАНТОМ

Олег ЧИРКОВ
науковий співробітник відділу української етнології ННДІУВІ

Анотація. *Автор вивчив політику вікіпедичної спільноти щодо наповнення Вікіпедії знаннями на суспільно конфліктні теми та результати її практичного втілення у сегментах українською мовою та її русинським варіантом. Політика вікіпедичної спільноти, спрямована на безстороннє, нейтральне, неупереджене висвітлення різних наявних поглядів на певне явище, дає загалом позитивні результати. В українській Вікіпедії велика кількість статей містить знання з суспільно конфліктних тем історії України та сусідніх з нею країн, основна частина яких стосується різних сторін національно-визвольної боротьби українства та його відносин з Росією у минулому і сьогодні. У русинській Вікіпедії суспільно конфліктні теми про минуле українства ще належить представити.*

Ключові слова: *Україна, історія, знання, Вікіпедія, українська мова, конкуренція, конфлікт, безсторонність, нейтральність, неупередженість.*

Понад 20 років тому розпалася світова соціалістична система і її осердя – СРСР. У колишніх соціалістичних країнах, а серед них і в Україні, з'явилися якісно нові умови розвитку самостійного національного бачення власної історії й загальносвітового історичного процесу. У більшості колишніх соціалістичних сусідніх з Україною суспільств засадничі підходи до розуміння і висвітлення історії зазнали докорінних змін досить швидко, у другій половині 1980-х років. Але сучасне українське суспільство досі не має усталеного бачення ні свого минулого, ні свого майбутнього. Залежність нашого майбутнього від нашого минулого, від того, як ми до нього ставимося, є великою. Навіть сам процес вироблення стратегії національного розвитку зумовлений суспільно-історичним розвитком на попередніх етапах.

Відхід українського уламка СРСР від накинутих і усталених у комуністичну епоху історичних концепцій та схем, оцінок історичних подій до вільних, конкуруючих інтерпретацій і вироблення нової, плюралістичної національної картини всесвітньо-історичного процесу і власної історії в ньому відбуваються надто болісно, складно, повільніше, ніж у більшості інших колишніх соціалістичних (комуністичних) суспільств. Одним із чинників, ускладнюючих ці процеси, є дезінформуючий, дезорієнтуючий вплив Російської Федерації на свідомість значної частини українського суспільства, найбільше у Криму.

Історична свідомість різних груп українства проявляється в політичному житті, у конкуренції за вплив на решту суспільства через інфраструктуру виховання й освіти, засоби масової інформації, мистецтво, церкву тощо. У Державному стандарті базової й повної загальної середньої освіти (затвердженому Кабінетом Міністрів України 23 листопада 2011 р.) визначено мету шкільної історичної освіти: «формування в учнів ідентичності та почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу» [*8*]. У розділі «ІІІ. Освітня галузь. Суспільствознавство» серед позицій, де перелічено те, що має забезпечити суспільству історичний компонент шкільної освіти, є така: «…вміння представляти обґрунтовані та структуровані знання з історії, власне розуміння історії з використанням відповідного понятійного апарату та виважено розглядати контраверсійні і суперечливі теми» [*8*].

Сучасний світ швидко змінюється. За останні десятиліття з'явилися принципово нові форми створення, зберігання і поширення інформації, зокрема історичних знань, де також відбуваються змагання між різними інтерпретаціями минулого України й українців. Вікіпедія англійською мовою – проект створення відкритої енциклопедії самими користувачами – запрацювала на початку XXI ст. [*2*]. Завдяки ентузіазму користувачів вона стала популярним ресурсом і швидко розросталася. Згодом Вікіпедія перетворилася на багатомовну енциклопедію. Тепер у 285 мовних її сегментах налічується (10.05.2012 р.) понад 21,9 млн. статей серед 83,05 млн. сторінок (в усіх просторах назв) та зареєстровано 34,4 млн. користувачів [*4*].

Сегмент Вікіпедії українською мовою (сектор, розділ)[1] офіційно активовано 4 квітня 2004 р. з 1 тис. статей. Через 4 р. (28.03. 2008) в українській Вікіпедії з'явилася 100-тисячна стаття, потім, через 2 р., (7.04.2010) – 200-тисячна, ще через 15 місяців – 300-тисячна. 10 травня 2012 р. українська Вікіпедія мала 133 623 зареєстрованих користувачі (26 місце), 1 992 з них були активними, містила 1 млн. 173 тис. сторінок (в усіх просторах назв), з яких 382,6 тис. були статтями (14 місце серед усіх мовних сегментів), що зазнали 9 млн. 677 тис. редагувань [*4*].

Найбільшими за кількістю статей мовними розділами Вікіпедії навесні 2012 р. є англійський, німецький та французький [*4*]. Серед мовних груп у першій двадцятці найнаповненіших мовних сегментів Вікіпедії найкраще представлено романську (5 мовами), германську та слов'янську (по 4 мови кожна). Певна частина мовних сегментів робиться мікромовами, діалектами, історичними чи правописними варіантами тих мов, які вже представлені у Вікіпедії. Це стосується і слов'янських мов, зокрема білоруської, польської, української, яка представлена сучасною літературною мовою за чинним в Україні правописом та її русинським варіантом.

Проф. В. Білецький про змагання між мовними сегментами сказав так: «Масштаб і якість кожного національного сектора Вікіпедії побічно є мірилом сучасного суспільного потенціалу певної нації творити новий культурний продукт.

По суті, сукупність мовних розділів Вікіпедій є майданчиком змагань і репрезентацій світових культур, показником їх сучасних потенцій» [*16*].

Вікіпедія є популярним веб-ресурсом, що активно використовується в українознавчій освіті та в науковій діяльності[2]. Дослідження наповнення Вікіпедії є надто актуальним і має велике практичне значення для українства. Результати досліджень Вікіпедії сприяють покращенню найчитабельнішого і найповнішого зібрання знань про українство, яке перебуває в стадії активного творення, а також досягненню суспільного консенсусу щодо суперечливих, конфліктних тем історії України.

Серед питань, що виникають щодо Вікіпедії в українознавчій площині, є такі: «Який існує зв'язок між Вікіпедією та українознавством?», «Як представлено у сегменті Вікіпедії українською мовою сучасні історичні знання про Україну та сусідні країни?», «Як висвітлено суспільно конфліктні теми історії України?».

Певні результати вивчення Вікіпедії та вікіпедичних знань про українство опубліковано в журналі «Українознавство»[3], «Збірнику наукових праць ННДІУВІ»[4], у першому томі колективної монографії «Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі»[5]. Стислу характеристику Вікіпедії як джерела знань про Україну й українців та рекомендації використання Вікіпедії учнями при підготовці до Міжнародного конкурсу з українознавства наведено автором у «Методичних рекомендаціях щодо виконання і захисту науково-дослідної учнівської роботи на Міжнародному конкурсі з українознавства»[6]. Для учасників Міжнародного конкурсу з українознавства серед студентів та молодих учених восени 2011 р. автором проведено майстер-клас щодо використання Вікіпедії у навчальній і науковій українознавчій роботі.

У цій статті наведено головні результати вивчення представлення суспільно конфліктних тем історії України в українському й русинському сегментах Вікіпедії.

Об'єктом дослідження є знання про історичний розвиток України.

Предметом – представлення у сегменті Вікіпедії українською мовою та її русинським варіантом тих тем історії України, до яких в українському суспільстві існує неоднозначне, конфліктне ставлення.

Досліджені знання охоплюють різні періоди історії України – від найдавніших часів до сьогодення. Представлення історичних українознавчих знань у сегменті Вікіпедії українською мовою відбувалося протягом 2004–2012 рр., але характеризується за станом на квітень – початок травня 2012 р.

Джерельна база дослідження: сегменти Вікіпедії українською мовою та її русинським варіантом, повідомлення засобів масової інформації (преса, телебачення, радіо, електронні видання) за період від кінця 1980-х років дотепер, зміст дискусій у середовищі українських істориків та українознавців.

Мета дослідження – охарактеризувати підходи та практичне представлення в українському й русинському сегментах Вікіпедії тем історії України, що мають неоднозначні оцінки в українському суспільстві і викликають публічні суперечки й конфлікти. Автор не ставить за мету підтримати одну зі сторін, обґрунтовувати чи заперечувати певну позицію.

Головні дослідні завдання:

1) розробити обґрунтування дослідження, його методику і загальну схему;

2) ознайомитися з політикою вікіпедичної спільноти щодо наповнення Вікіпедії конкуруючими знаннями, думками конфліктуючих користувачів-співавторів;

3) охарактеризувати висвітлення у сегменті Вікіпедії русинським варіантом української мови історичних аспектів проблематики русинства та інших явищ історії України, до яких є неоднозначне, конфліктне ставлення в українському суспільстві;

4) окреслити коло українознавчих історичних тем, до яких в українському суспільстві після розпаду СРСР спостерігається неоднозначне, суспільно конфліктне ставлення, та віднайти їх представлення в категоріях-темах і статтях української Вікіпедії:

а) на підставі публічних конфліктів середини 1980-х років – початку 2012 р. щодо ставлення до минулого українства; б) на підставі історії редагувань певних статей української Вікіпедії та змісту певних категорій-тем;

5) оцінити значення представлення в українській Вікіпедії конкуруючих оцінок історичного минулого України та публічного обговорення суспільно конфліктних історичних тем для виховання й освіти українських дітей і молоді.

Роботу виконано за держбюджетною темою «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці у світовій цивілізації і культурі» (2012–2014 рр., керівник док. філол. наук П. Кононенко). Досліджуючи Вікіпедію, автор використовує власну методику, описану в загальних рисах у статті «Українознавство і Вікіпедія»[7] та в інших публікаціях. Способи одержання певних нових знань зазначені також далі у тексті. Результати дослідження раніше не публікувалися.

Політика вікіпедичної спільноти щодо наповнення Вікіпедії конкуруючими знаннями, думками конфліктуючих користувачів-співавторів. На сторінці «Вікіпедія: Правила і настанови» стисло викладено загальні вікіпедичні правила і настанови, обов'язкові для всіх вікіпедистів: «Ця сторінка є офіційним правилом української Вікіпедії. Вона загальноприйнята серед дописувачів і вважається стандартом, якого мають дотримуватись усі користувачі…» [*5*]. Серед головних настанов користувачам є така, що орієнтує авторів на неупереджену й безсторонню позицію. Вікіпедистів зобов'язують писати неупереджено й безсторонньо. В об'єктивній і точній енциклопедії будь-які почуття є зайвими. Треба прагнути писати об'єктивно, з нейтрального погляду. «Якщо пишете статтю про суперечливе питання, то намагайтеся представити всі точки зору, давши посилання на різні думки» [*5*].

Сторінка «Вікіпедія: Нейтральна точка зору» є також офіційним правилом української Вікіпедії. На ній сказано, що одним із наріжних каменів Вікіпедії є нейтральна точка зору, яка, за словами засновника Вікіпедії Джиммі Вейлза, є абсолютною й безкомпромісною. Далі ця політика тлумачиться розгорнуто. **Політика нейтральної точки зору** зобов'язує учасників створювати статті неупереджено, щоб читач одержував уявлення про «реальний стан справ». «Ця політика не означає можливості написання статті з якоїсь однієї єдиної неупередженої, «об'єктивної» точки зору. Навпаки, ця політика

встановлює, що ми повинні *чесно представити всі існуючі точки зору* і стаття не повинна декларувати, мати на увазі або натякати на те, що яка-небудь із представлених точок зору є єдино правильною. Критичним чинником створення неупереджених статей є спільна праця вікіпедистів» [*5*]. Співпраця великої кількості людей, що мають різні погляди, є однією з переваг Вікіпедії. «У Вікіпедії терміни «неупередженість» і «нейтральна точка зору» вживаються у точному значенні, яке відрізняється від звичайного розуміння: Безсторонні статті чесно *описують* різні точки зору, а не *підтримують* жодну (будь-яку) зі сторін дискусії» [*5*] (правопис збережено).

У статті наведено тлумачення «нейтральної точки зору», зроблене засновником Вікіпедії Д. Вейлзом: «Нейтральна точка зору враховує ідеї і факти у формі, з якою згодні і їхні прихильники, і супротивники. Звичайно, 100%-ва згода неможлива; є люди, які не визнають поглядів, відмінних від своїх. Усе, що ми можемо, – це шукати такого викладу, з яким могли б погодитися розумні люди, хоч би й їхнє бачення окремих питань було різним…. Можливо, найпростішим способом зробити виклад більш енциклопедичним було б писати про те, якими є переконання людей, а не про те, чи правильні їхні переконання. І думаю, це не є ані суб'єктивізмом, ні колективізмом або імперіалізмом. Переконання людей існують об'єктивно, і ми можемо досить легко описати їх з нейтральної точки зору» [*5*].

У статті дано відповідь на питання «Чому Вікіпедія має бути безсторонньою?»: Вікіпедія є універсальною енциклопедією, що містить знання людства на певному рівні узагальнення. Проте ми (люди) не маємо згоди з певних питань. Усі погляди на будь-яке питання, на яке існує декілька поглядів, є різними теоріями «того, що є істина». Оскільки одна думка суперечить іншій, її прибічники вірять, що інші думки є «помилковими» і, відповідно, не є «знанням». Там, де немає згоди про те, що є «істина», там немає і згоди про те, що є «знання». Вікіпедія працює завдяки співробітництву учасників. Та як ми можемо розв'язати проблему нескінченних «війн виправлень», коли один учасник у тексті статті стверджує *A*, а наступний учасник змінює текст так, що тепер той стверджує *не A* ?

У роботі щодо наповнення Вікіпедії історичними й іншими знаннями учасники керуються тим, що знання людства містять усі різні значущі теорії з усіх різних питань. Відповідно політика НТЗ орієнтує учасників бути толерантними до думки іншого і дбати про її представлення. «Ми могли б зібрати людські знання упереджено: ми описали б кілька теорій з питання *B*, а потім заявили б, що правда про *B* – це таке-от або таке. Але знову ж, пам'ятайте, що Вікіпедія – це міжнародний, спільний проект. Практично будь-яка думка з будь-якого питання наявна серед наших авторів і читачів. Для того, щоб уникнути нескінченних «воєн виправлень», ми повинні домовитися представляти кожну точку зору чесно, не стверджуючи, що одна з них істинна. Цей підхід є тим, що робить статті «безсторонніми», або «нейтральними», як ми це розуміємо. Для того щоб писати з нейтральної точки зору, необхідно представляти конкуруючі точки зору без прихильності до якої-небудь з них; аби зробити це, необхідно описати всі точки зору так, щоб вони були більш-менш прийнятні як для їхніх прихильників, так і для їхніх опонентів» [*5*].

Мета, спосіб і процедура захисту сторінок викладені на сторінці «Вікіпедія: Правила захисту сторінок». Адміністратори Вікіпедії мають можливість захищати статті від правок, перейменування і перезапису зображення. Але вчиняти так адміністратори можуть лише у певних випадках. До випадків, коли може застосовуватися постійний захист, віднесено такий: «для захисту сторінок учасників і обговорення учасників, якщо ці сторінки часто піддаються вандалізму».

А до випадків, коли може застосовуватися тимчасовий захист, віднесено три, з яких два стосуються конфліктів позицій вікіпедистів: 1) «щоб викликати перерву у війні правок»; 2) «щоб захистити статтю або зображення, яке постійно піддається вандалізму або піддається правкам з боку заблокованого учасника».

На встановлення захисту від правок є певні обмеження: 1) адміністратор не повинен захищати статтю, якщо він сам був залучений до її написання або до дискусії щодо певної статті; 2) захист будь-якої версії статті принципово не повинен засвідчувати підтримку саме цієї версії статті; 3) сторінки обговорення не захищаються.

Пропозиції щодо захисту певних сторінок висувають користувачі, які не є адміністраторами, на спеціальній сторінці «Вікіпедія: Захист сторінок». Там же мають робитися пропозиції щодо зміни постійно захищених сторінок і публікуватися нагадування про зняття тимчасового захисту. Щоб показати, що сторінка заблокована чи частково захищена, і запропонувати учасникам, які захочуть її відредагувати, зробити це шляхом аргументованої пропозиції змін на сторінці обговорення статті, робляться відповідні позначки[8] за спеціальними шаблонами.

Коло українознавчих історичних тем, до яких в українському суспільстві спостерігається неоднозначне, конфліктне ставлення, є доволі великим. На підставі публічних конфліктів середини 1980-х років – початку 2012 р. щодо ставлення до минулого українства, частина яких переходила у політичну площину, можемо окреслити основне коло дражливих, суспільно конфліктних українознавчих історичних тем. Перелічимо їх у хронологічному порядку:

– Трипільська археологічна культура в історії України (зокрема, місце її людності в етнічній генезі українців);

– Руська земля в історії України (зокрема, початок власне української державності);

– Визвольна війна 1648–1654 рр. (зокрема, оцінка ролі в ній Московщини та суспільно-історичних наслідків);

– І. Мазепа. Полтавська битва;

– Українська революція 1917–1920 рр. (зокрема, зв'язок УНР та сучасної України, постаті С. Петлюри, П. Скоропадського, єврейські погроми, отаманщина);

– Геноцид-голодомор 1932–1933 рр. (зокрема, його причини, внутрішньонаціональне і міжнародне визнання геноцидом);

– Україна у Другій світовій війні (зокрема, історія ОУН, УПА, проголошення української держави у червні 1941 р., голокост, партизанський рух, керований Москвою, депортація кримських татар, постаті Р. Шухевича, С. Бандери, І. Сталіна);

– Україна і розпад СРСР 1986–1991 рр. (зокрема, Народний рух України, ГКЧП, КПУ, постаті В. Чорновола, Л. Лук'яненка, Л. Кравчука, М.Горбачова);

– Вибори Президента України 2004 р. (зокрема, постаті Л. Кучми, В. Януковича, В. Ющенка, Ю. Тимошенко).

Деякі теми стосуються різних історичних періодів, але пов'язують суспільно конфліктні питання за територіальним критерієм чи за певною сферою суспільного буття, серед них такі:

1) історія Криму (головним чином у XX ст., зокрема, розвиток етнічної будови людності півострова, зміна адміністративно-територіального статусу Севастополя, історія кордону між УРСР та РРФСР у Керченській протоці);

2) історія Закарпаття (зокрема, історичні аспекти проблеми політичного русинства);

3) історія української культури;

4) історія української мови;

5) історія російської мови в Україні;

6) історія релігій в Україні;

7) демографічна історія України;

8) історія господарства України.

Не всі суспільно конфліктні історичні теми представлено на сьогодні у Вікіпедії.

Висвітлення у сегменті Вікіпедії русинським варіантом української мови історичних аспектів проблематики русинства та інших тем історії України, до яких є неоднозначне, конфліктне ставлення в українському суспільстві

Історія закарпатської частини України та прилеглих до неї (у минулому чи сьогоденні) українських етнічних територій багата подіями, особистостями, явищами, що мають різні, часом протилежні, оцінки і серед українських та зарубіжних істориків, і всередині українського суспільства. Джерелом конфлікту є проблема політичного русинства, що загострилася в часи розпаду СРСР, Югославії та поділу Чехословаччини. Сучасне русинство має антиукраїнську природу, бо ґрунтується на запереченні належності до українського етносу (народу) тих частин кількох крайніх західних етнографічних груп українців, що тривалий час перебували під угорським та іншими впливами. Ці етнографічні групи українців проголошуються окремим народом (етносом). Тобто сучасне русинство спрямоване на етнічну сепарацію – відокремлення частини українського етносу.

Зазначимо, що існує кілька говорів південно-західного наріччя (діалекту) української мови українців Закарпатського регіону і сусідніх країн (Словаччини, Румунії, Сербії, Хорватії, Угорщини, Польщі). У Вікіпедії наявний окремий сегмент одного з літературних варіантів цих говорів, який подається як «русиньскый язык» (русинська мова) [*6*]. Розуміючи певну умовність поняття «русинський варіант української мови» щодо мови, якою створено цей сегмент, вживаємо його як оптимальний для даного дослідження. На головній сторінці Вікіпедії русинським варіантом української мови читаємо таке (правопис збережено): «Русиньска верзія Вікіпедії зачала своє дійствованя в році 2011, теперь у ній уж 3 571 статей» [*7*]. У статті «Русиньска Вікіпедія» (8.05. 2012 р.) зазначається, що «Русиньска верзія є за числом статей 148 з 250 екзістуючіх языковых верзій» [*14*]. Основними мовами русинів, що не вважають себе українцями, у Словаччині є словацька та (переважно як друга мова) говірки лемківської етнографічної групи українців в усному мовленні[9]; у Закарпатській області України – українська літературна мова та говірки бойківської етнографічної групи. Серед зарубіжних русинів-українців та русинів, що не вважають себе українцями, поширені (окрім української мови) також польська, сербська, румунська, чеська, хорватська, угорська, англійська (у США та Канаді) мови. Русинську Вікіпедію відвідує порівняно небагато користувачів, бо потенційні її читачі мають можливість одержати вичерпнішу інформацію навіть про русинську проблематику у сегментах іншими мовами, зокрема сучасною українською літературною мовою.

У русинському сегменті спостерігаємо певне дистанціювання від решти українців. Попри це серед усіх країн, представлених окремими тематичними категоріями, категорія «Україна» мала найбільше наповнення (на початку травня 2012 р.), тобто найбільшу кількість підкатегорій та безпосередньо підпорядкованих статей (3 кат., 28 ст.). Україна згадувалася у цьому сегменті частіше, ніж будь-яка інша країна – на 124 сторінках (8.05. 2012 р.), зокрема, у статтях (правопис збережено): Грекокатолицька церков, Закарпатьска область, Карпатьска Русь, Україна, Українці, Українськый язик.

Для порівняння повідомимо, що нами виявлена така кількість згадок про інші країни: Німеччина згадується на 23 сторінках, Словаччина та Польща – на 22 кожна, Росія – на 18, Чехія – на 11, Угорщина – на 10, Австрія та Румунія – на 8 кожна, Сербія, Хорватія та Сполучені Штати Америки – на 4 кожна, Словенія – на 3. Велика кількість обов'язкових для кожного мовного сегмента статей у русинському ще не створена.

Крім цього, певна частина статей русинського сегмента містить текст за чинним в Україні правописом сучасної української літературної мови. На початку травня 2011 р. таких сторінок було 138 [*11*] (а з текстом польською мовою – 16) [*10*].

Певна частина статей русинської та української Вікіпедій містить знання щодо конфліктних позицій в оцінці історичних явищ. Історичні знання у русинському сегменті Вікіпедії представлено ще в малому обсязі. Виявлено лише 24 повністю історичні за змістом статті, більшість з яких надто стислі за обсягом. Частина статей цього сегмента Вікіпедії містить знання з історії України, зокрема з історії українства крайньої західної частини української етнічної території та українських етнічних островів у сусідніх країнах.

Коло статей, що стосуються різних історичних аспектів сучасної суспільної проблеми русинства, невелике. Русини згадуються на 24 сторінках, а українці – на 12. Проте історичні українознавчі знання (як і інші) подаються переважно лише окремими рідкісними фрагментами, неглибоко. Загалом вони узгоджуються зі знаннями, викладеними у сегменті загальноукраїнською літературною мовою. Щодо гостро конфліктних питань є приклади наведення конкуруючих думок, проте без розгорнутого викладу.

Отже, можна зробити висновок про те, що в русинській Вікіпедії суспільно конфліктні теми про минуле українства лише починають започатковуватись, їх ще належить гідно представити, перебуваючи на безсторонніх позиціях.

Представлення українознавчих історичних тем, до яких в українському суспільстві спостерігається неоднозначне, суспільно конфліктне ставлення, у категоріях-темах і статтях української Вікіпедії

В українському сегменті Вікіпедії коло статей, що стосуються різних історичних аспектів сучасної суспільної проблеми русинства, порівняно велике. Русини згадуються (8.05.2012 р.) на 439 сторінках, «русин» – на 185, «русинська мова» – на 30. Серед найважливіших, на наш погляд, статей цього кола є такі: Русини, Русини (етнографічна група), Русин (значення), Руси, Рутенія, Рутени, Русинська мова, Підкарпатоурусинська мова (Закарпаття), Русинська грекокатолицька церква, Українці, Українці в Словаччині, Українська мова на Закарпатті, Підкарпатська Русь, Сойм підкарпатських русинів, Язичіє.

Проблему русинства висвітлено з представленням конкуруючих позицій, тематично ширше, за сутністю проблеми глибше, ніж у русинському сегменті. Проте саме історичні її аспекти показано ще надто поверхово.

На підставі історії певних статей української Вікіпедії та змісту сторінок простору назв «Категорія» можна визначити історичні українознавчі теми, щодо яких були суперечки між користувачами Вікіпедії. Категорія «Статті, написані з упередженням» містила 3.05. 2012 р. 156 сторінок, а категорія «НТЗ під сумнівом»[10] – 149. Статті з шаблоном «Нейтральність сумнівна» містять позначку – зображення терезів[11] та напис: «Нейтральність та неупередженість цієї статті є під сумнівом. Будь ласка, ознайомтесь з відповідним обговоренням та по можливості виправте недоліки». Цей шаблон додає статтю в категорію «Категорія: НТЗ під сумнівом» [*17*].

Переліки статей цих категорій відрізняються мало і складаються переважно з таких, що містять знання про українство. Значна частина статей обох категорій містить знання з історії України. Серед них: Волинська трагедія, Голодомор на Кубані, Дем'янюк Іван Миколайович, Діяльність ОУН та УПА на Полтавщині, Історичні землі України, Львівсько-Сандомирська операція, Олевська республіка, Організація українських націоналістів, Перебільшення масштабів голокосту, Перша кінна армія, Приєднання Західної України до складу Радянського Союзу, Радянські партизани, Російськомовна Україна, Росіяни, Руси, Сталін Йосип Віссаріонович, Українська мова в Україні, Чорноруси, Ярема Вишневецький.

Певна частина статей стосується сучасної історії України, зокрема: Володимир (Сабодан), Карні справи щодо соратників Тимошенко з 2010 року, Філарет (патріарх Київський), УНА-УНСО.

Серед статей, що містять знання з історії України та інших країн, були такі: Великодержавний шовінізм, Грюнвальдська битва, Загальноросійська ідея, Нова історія (хронологічна таблиця), Розкол християнської церкви 1054.

Повністю, безстроково захищених сторінок основного простору назв на 28.04. 2012 р. було 26. Протоколи накладання захисту зроблені в період 19.04. 2008 р. – 27.04. 2012 р. Далекого і близького історичного минулого українства найбільше стосувалися такі з них: Галичани, Затулін Костянтин Федорович, Історія міст і сіл Української РСР, Православ'я, Українські татари, Українці.

Частково захищених сторінок основного простору назв на 28.04. 2012 р. було 300. Протоколи захисту охоплювали період від 3.02.2007 р. до 25.04.2012 р. Кількість статей, що містили знання про минуле України, у групі частково захищених досить велика – близько півтори сотні (що становить половину від усіх частково захищених).

Коло зарубіжних політичних діячів, статті про яких захищені, невелике. До компанії російського державного діяча Затуліна К.Ф. (стаття про якого захищена повністю) додалися Адольф Гітлер, Катерина II (імператриця Росії), Путін Володимир Володимирович.

Період **Русі** представлений двома статтями: Перун, Київська Русь.

Серед статей, що містять знання про **національно-визвольну боротьбу українства у XVII–XIX ст.**, є такі: Острозький Василь Костянтин, Військо Запорозьке, Петро Конашевич Сагайдачний, Іван Сірко, Морозенко Станіслав, Маруся Чурай, Сковорода Григорій Савич, Чорна рада (роман), Валуєвський указ, Валуєвський циркуляр, Шевченко Тарас Григорович, Хіба ревуть воли, як ясла повні?

Національно-визвольна боротьба українства у XX ст. представлена значною кількістю захищених статей. Серед них «Революція 1905–1907» та статті, де висвітлено **Українську революцію 1917–1920 рр.:** Військово-морські сили Української Народної Республіки, Військово-морські сили Української Народної Республіки та Української Держави, Військово-морські сили УНР, Гуцульська республіка, Денікін Антон Іванович, Директорія Української Народної Республіки, Музей радянської окупації, Муравйов Михайло Артемович, Петлюра Симон Васильович.

Низка частково захищених статей стосується **історії України 1920-х років:** Василь (Липківський), Липа Іван Львович, Нова економічна політика.

Геноцид-голодомор 1932–1933 рр.: Голодомор в Україні 1932–1933, Голодомор в УРСР 1932–1933, Голодомор в УСРР 1932–1933 років.

Україна у Другій світовій війні: 14-а гренадерська дивізія Ваффен СС «Галичина», Перша українська дивізія зброї СС «Галичина», Бандера (значення), Бандера Степан Андрійович, Боротьба УПА проти німецьких окупантів, Волинська трагедія, Встановлення Прапора Перемоги над рейхстагом, Організація Українських Націоналістів, Список Героїв України, Теліга Олена Іванівна, Українська Повстанська Армія, Шухевич Роман Йосипович.

Сучасна історія України представлена статтями: Вибори до Тернопільської обласної ради 2009, Вибори Президента України 2010, Всеукраїнське об'єднання «Свобода», Позачергові вибори до Тернопільської обласної ради 2009, Рудьковський Микола Миколайович, Тимошенко Юлія Володимирівна, Тягнибок Олег Ярославович, Фаріон Ірина Дмитрівна, Ющенко Віктор Андрійович, Янукович Віктор Федорович; а також статтями про **Вибори Президента України 2004 р.**: Вибори Президента України 2004, Отруєння Віктора Ющенка, Помаранчева революція.

Трипільська археологічна культура, Україна у Північній війні та Україна і розпад СРСР 1986–1991 рр. частково захищеними статтями не представлені.

З наведеного переліку бачимо, що частково та повністю захищені статті в українському сегменті містять знання про різні періоди історії України. Розглянемо як відносяться частково захищені статті до різних напрямів історичної науки, українознавчих аспектів минулого українства. Будемо наводити назви лише тих статей, що ще не згадувалися. Зазвичай певну

статтю можна віднести до двох чи більшої кількості груп, але ми наводимо її лише один раз. Наведені переліки не є вичерпними, їх зроблено для прикладу.

Чимало статей серед тих, що вже були згруповані по періодах, стосуються **політичної історії України**.

Історія української держави: Україна, Гімн України, Державний Гімн України, Історичні регалії Російської держави, Націоналізм, Росія.

Історія української церкви: Київський Патріархат Вселенської Православної Церкви, Українська православна церква – Київський патріархат, Українська православна церква, Володимирська єпархія.

Історія української культури: Українська рок-музика, Ще не вмерла Україна.

Історія української мови: Українська мова, Бачвансько-русинська мова.

Історія деяких територіальних частин України: Закарпатська область, Історія Луганська, Черкащина. Універсальна енциклопедія.

Історія корінних етнічних спільнот та прийшлих етнічних груп України: Жид, Москаль, Росіяни, Русини, Хохол.

Особистості в історії України (переважно діячі української культури): Віктор Суворов, Вороний Микола Кіндратович, Глібов Леонід Іванович, Гоголь Микола Васильович, Гребінка Євген Павлович, Іван Карпенко-Карий, Кобилянська Ольга Юліанівна, Костенко Ліна Василівна, Леся Українка, Малишко Андрій Самойлович, Микола Хвильовий, Нечуй-Левицький Іван Семенович, Список Героїв України, Олена Пчілка, Панас Мирний, Позняк Зенон Станіславович, Рильський Максим Тадейович, Симоненко Василь Андрійович, Сікорський Ігор Іванович, Сосюра Володимир Миколайович.

Для виявлення суспільно суперечливих тем історії України в українській Вікіпедії можна скористатися й сторінкою «Вікіпедія: Захист сторінок/Архів», а також категорією «Напівзахищені сторінки» (3.05. 2012 р. вона містила одну підкатегорію «Напівзахищені шаблони» та 141 сторінку).

До суспільно конфліктних тем історії України в українському сегменті Вікіпедії ведуть такі портали: Друга світова війна, Етнологія, Історія, Комунізм, Православ'я, СРСР, Українська діаспора, Українська література, Українська мова, Українська повстанська армія, Україна та інші.

Зростання значення української Вікіпедії, зокрема висвітлення в ній суспільно конфліктних історичних українознавчих знань, для виховання й освіти українських дітей і молоді

Вікіпедія як велика і популярна частина вебресурсів посідає помітне місце в інформаційному просторі багатьох країн зокрема й у світі загалом. «Як інтернет змінює майбутнє» – саме на таку тему прочитав лекцію 15 травня у Києві член Опікунської ради Фонду Wikimedia Д.Вейлз, який вперше відвідав Україну на запрошення Фонду Віктора Пінчука. Відповідаючи на питання В. Кличка про відсоток помилок у статтях Вікіпедії, він сказав: «Звісно, Вікіпедія не є досконалою. У середньому припадає 3 помилки на статтю. Це, на мою думку, не дуже багато. Але треба ще працювати. Крім того, ці помилки у статтях вчать студентів критично мислити – завжди треба перевіряти інформацію, а не одразу вірити тому, що написано. На щастя, пройшли часи, коли професори забороняли використовувати Вікіпедію як джерело знань» [*9*].

Українському сегменту інтернет-мережі починають приділяти неабияку увагу й інші гіганти тенет. Потужні веб-проекти відкривають свої представництва у Києві. Минулого літа це зробили, наприклад, сервіс блогерів Livejournal (близько 0,4 млн. користувачів в Україні) та соціальна мережа для спілкування і пошуку людей Vkontakte (разом з vk.com близько 16,3 млн. користувачів в Україні) [*12*]. Соціальні мережі охопили сьогодні 81 % [*12*] усіх українських користувачів тенетами, що є одним із найвищих показників у світі.

Домен Wikipedia.org в останні роки перебуває в компанії лідируючих за відвідуваністю (серед громадян України) пошукових систем та соціальних мереж. Здійснене компанією InMind на замовлення Інтернет Асоціації України дослідження показало, що 65 % усіх користувачів тенетами упродовж березня 2012 р. принаймні 1 раз відвідали Wikipedia.org[12]. Вікіпедія перебуває у першому десятку найвідвідуваніших сайтів в Україні і за результатми інших останніх досліджень ринку Уанету: компанії «Gemius Україна» (за березень 2012)[13], «Alexa.com» (за березень – частково квітень 2012) [*15*]. Жодна інша енциклопедія, бібліотека, жоден науковий чи освітній веб-ресурс не наближається до Вікіпедії за популярністю серед інтернет-аудиторії України.

Значення Вікіпедії в житті українського суспільства швидко зростає і залежить від кількісного та якісного її наповнення та від зростання чисельності користувачів (яка сьогодні безпосередньо залежить від загального рівня комп'ютеризації країни). За останні 12 місяців кількість статей Вікіпедії українською мовою зросла більше ніж на 102 тис. (що становить понад чверть), а кількість користувачів зросла більше ніж на 32 тис. (що становить понад третину).

Сумарна кількість переглядів сторінок української Вікіпедії також швидко зростає і вперше перетнула 50 млн. у квітні 2012 р. (50,7 млн./міс.). Це в 1,6 раза більше, ніж переглянуто упродовж квітня 2011 р. (32,0 млн.). За темпами зростання переглядів серед 20-ти найбільш відвідуваних Вікіпедій український сегмент поступається лише китайському. Упродовж 2011 р. сторінки української Вікіпедії переглянули 405 млн. разів [*3*], що в 1,4 раза більше, ніж у 2010 р.

Серед усіх 285 мовних сегментів Вікіпедії за обсягом інформації в одній статті (пересічно серед 1 тис. статей, обов'язкових для всіх мовних розділів) український перебуває (3.04.212) на 10 місці[14], а за кількістю редагувань середньостатистичної статті – на 25 позиції[15]. Кількість редагувань є опосередкованим показником опрацьованості, якості текстового наповнення Вікіпедії. У середині квітня 2012 р. на 1 статтю припадало близько 35 редагувань[16]. Досить високий рівень знань з міцним опертям на джерела маємо у тих мовних сегментах, де кількість редагувань пересічної статті зазвичай значно більша.

Статті, що за низкою критеріїв є кращі за якістю, перебувають у групах «добрі статті» та «вибрані статті», які мають відповідні позначки. 16.04.2012 р. в українській Вікіпедії було 487 добрих статей та 193 вибраних. Серед них значну частку становили статті, що містили знання про минуле України й українців, щоправда контраверсійних, суспільно конфліктних тем більшість з них не стосується.

Представлення історичних та інших знань про українство в українському сегменті Вікіпедії

є своєрідним індикатором цивілізаційного поступу українства на сучасному етапі суспільно-історичного розвитку. Стан вікіпедичних україно-знавчих знань українською мовою характеризує рівень розвитку не лише української енциклопедистики, але й усього суспільства – рівень його інформатизації, науки про українство, громадської активності, патріотизму тощо. Представлення знань з історії України відбиває певною мірою сучасний рівень розвитку історичної науки в Україні та ставлення різних соціальних груп до національної історії.

Про те, як українській нації дійти згоди щодо своєї історії та ідентичності, історик М. Мудрий зазначив: «Ідентичність ніколи не є чимсь сталим, це рухома категорія, вона формується і проявляється через реальну дію. Тому я думаю, що згода щодо своєї історії та ідентичності може з'явитися в українців у майбутньому, але не як результат кабінетного узгодження названих вище типів історичної пам'яті, а як результат життя в одній державі… Суспільну відповідальність сучасних патріотів я бачу, насамперед, як щоденну працю задля зміцнення економічних та інтелектуальних основ української державності, а не як показну «боротьбу» за минуле, за якою нерідко приховується небажання і невміння працювати» [*13*].

Відмінності у ставленні різних частин української нації до певних історичних подій, суб'єктів історії України є різними – від несуттєвих до величезних, з протилежними, взаємнозаперечуючими оцінками. Контраверсійні погляди на історію України, на нашу думку, загалом прискорюють трансформацію історичної пам'яті українців, сформованої під керівництвом КПСС в інтересах неукраїнської держави, неукраїнського етносу (народу), неукраїнської нації, до природного стану національної історичної пам'яті.

Але велика кількість суспільно неузгоджених позицій щодо історії України може становити небезпеку для її подальшого існування. Дезорієнтація національної пам'яті послаблює суспільство перед зовнішньою інформаційною агресією на полі історичної свідомості. Суспільний консенсус щодо визначальних для української нації історичних подій є необхідною умовою його сталого розвитку за єдиним цілепокладанням, в одному напрямку. Вікіпедія відіграє певну позитивну роль у досягненні суспільного консенсусу щодо суспільно конфліктних тем історії України.

Нещодавно Д. Вейлз взяв участь у засіданні Папської Академії Суспільних Наук (27.04–1.05) у Ватикані. У доповіді «Вікіпедія, безкоштовні знання, мир» він сказав, що прагне дослідити і пояснити на прикладі онлайн-енциклопедії «поняття нейтралітету».

Способом подолання конфліктів про факти та інтерпретації Д. Вейлз вважає такий: «Я думаю, що одним з найважливіших напрямків на шляху до миру є те, щоб люди в першу чергу думали про те, що ми не погоджуємо між собою і як ми можемо охарактеризувати наші розбіжності таким чином, щоб принаймні докладно визначити наші спільні погляди і розбіжності» [*1*]. Така позиція вікіпедичної спільноти сприяє подоланню суспільних конфліктів щодо історичних тем в Україні, а також конфліктів на історичному ґрунті між українським суспільством і зарубіжними спільнотами. Якісні вікіпедичні статті на конфліктні історичні теми для дітей, молоді і дорослих, на нашу думку, є зразком терпимості, толерантності, плюралізму, плідної співпраці.

Маємо зробити узагальнені висновки. Історичні теми, що викликають в українському суспільстві запальні, гострі дискусії, представлені в українському сегменті Вікіпедії значною кількістю статей. На початку травня 2012 р. таких статей було понад 100. Частина з них входить до групи найпопулярніших серед користувачів (тих, що найбільше переглядають). Історичні події та особи, до них причетні, щодо яких у суспільстві немає консенсусу, згадуються у сотнях інших статей.

Статті на суспільно конфліктні теми стосуються різних періодів історії України – від найдавніших часів до сьогодення. Проте найвища концентрація таких статей спостерігається по періоду новітньої історії України, більшу частину якого охоплює радянський період історії України (УСРР, УРСР) 1919–1991 рр.

У цих статтях відображено різні аспекти історичного процесу, але насамперед політичну історію України, воєнну історію України, історію українського війська, історію української мови, демографічну історію. У центрі суспільного конфлікту перебувають різні сторони національно-визвольної боротьби українства в минулому і в наш час. Серед них особлива увага привернута до історії відносин між українством і Росією (в усіх їхніх проявах).

Суспільно конфліктні теми висвітлено переважно без упереджень, з представленням різних оцінок (позицій). Позитивним проявом конкуренції різних поглядів на суспільно конфліктні теми історії України є, на нашу думку, розширення, поглиблення, докладне обґрунтування фактами своїх версій чи інтерпретацій історичних подій всіма сторонами контроверзи. Тем, які потребують глибшого висвітлення в українському сегменті Вікіпедії, багато. Корисно, на наш погляд, створити в українському сегменті підкатегорію «суспільно конфліктні теми історії України» категорії «Історія України». Це поліпшить упорядкування знань з історії України, додасть суспільно значущий нині критерій їх систематизації.

У Вікіпедії русинським варіантом української мови суспільно конфліктні теми про минуле українства лише починають започатковуватись, їх ще належить гідно представити. Хоча, зважаючи на переважно символічне й політичне значення русинського сегмента, розраховувати на його пристойне наповнення історичними й іншими знаннями найближчим часом не доводиться.

ПРИМІТКИ

[1] У цій статті та в інших публікаціях частини Вікіпедії, виокремлені за мовною ознакою, автор називає мовними сегментами, секторами, розділами, частинами, а також сегментами, секторами, розділами, частинами певними мовами. Для назви конкретного мовного сегмента Вікіпедії використовуються також словосполучення, де першим стоїть прикметник, утворений від назви мови, наприклад: українська Вікіпедія (рідше – україномовна Вікіпедія), русинська Вікіпедія. Така назва означає те, що інформація у відповідній частині Вікіпедії створюється, зберігається, обробляється, представляється певною мовою або її діалектним, правописним чи історичним варіантом.

[2] Докладніше про це див.: *Чирков О.* Українознавство і Вікіпедія: результати та перспективи взаємодії // Українознавство. – 2011. – №3 (40). – С. 149–155. – http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2482

[3] *Чирков О.* Українознавство і Вікіпедія: результати та перспективи взаємодії // Українознавство. – 2011. – №3 (40). – С. 149–155. – http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2482

[4] Див.: *Чирков О.А.* Упорядкування знань з історії України за територіальною ознакою в українському сегменті Вікіпедії // Збірник наукових праць ННДІУВІ. – 2011. – Т. XXVII. – С. 347–353. – http://nrius.org.ua/images/book/27.pdf

[5] Див.: *Чирков О.А.* Розділ 7. Знання про минуле України у вільній енциклопедії – Вікіпедії // Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі. Колективна монографія. – К.: ННДІУВІ, 2011. – Том 1. Від давнини до XIV ст. – С. 621–656.

[6] Див.: 2.2. Як і де шукати джерела для дослідження? // Методичні рекомендації щодо виконання і захисту науково-дослідної учнівської роботи на Міжнародному конкурсі з українознавства: 2-ге вид., перероб. і доп. / *Чирков О.А.* – К., 2011. – 52 с. – С. 18–21.

[7] Див.: *Чирков О.* Українознавство і Вікіпедія... – С. 149–155. – http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2482

[8] Зображення навісного замка –

[9] Про розвиток української мови у Словаччині опубліковано чимало праць українською і словацькою мовами.

[10] Слова «нейтральна точка зору» скорочено: «НТЗ».

[11] Зображення терезів –

[12] Досліджено на основі медіа-панелі загальною кількістю 5 тис. користувачів у віці від 15 р. Див. докладніше: Топ 25 доменов за март 2012. – http://www.sostav.ua/columns/2012/04/28/137/46622/

[13] Досліджено на основі понад 75 тис. анкет, змішаних з двох панелей. Див.: ТОП-20 сайтов, которые посетили украинцы в марте 2012 года. – http://www.depo.ua.

[14] Визначено за таблицею, поданою за адресою: http://meta.wikimedia.org/wiki/List_of_Wikipedias_by_sample_of_articles

[15] Визначено за таблицею на сторінці «Вікіпедія: Список Вікіпедій». – http://uk.wikipedia.org/wiki/

[16] Для порівняння наводимо групу 10 мовних сегментів Вікіпедії, що розташовані найближче до українського сегмента за середньою частотою редагування статей (перше число показує місце сегмента у ранжованому переліку): 20) данський (48), 21) шведський (46), 22) фінський (44), 23) чеський (38), 24) гінді (36), 26) норвезький (букмол) – (28), 27) болгарський (27), 28) каталонський (21), 29) хорватський (21), 30) в'єтнамський (19).

ЛІТЕРАТУРА

1. Ihar_T. Джиммі Вейлз: Енцикліка «Pacem in Terris» – «велика справа». «Радіо Марія». 4 травня 2012 р., 18:58. Доступно: http://radiomaria.org.ua/

2. Wikipedia: The Free Encyclopedia. – [Електронний ресурс англ. мовою]. – http://en.wikipedia.org.

3. Блог «Вікімедіа Україна». – http://wikimediaukraine.wordpress.com.

4. Вікіпедія: вільна енциклопедія. Головна сторінка. – [Електронний ресурс укр. мовою]. – http://uk.wikipedia.org; Вікіпедія: Список Вікіпедій. – http://uk.wikipedia.org/wiki/

5. Вікіпедія: Правила і настанови [Сторінка]. – http://uk.wikipedia.org.

6. Вікіпедія: Слободна енціклопедія [Електронний ресурс русинським варіантом української мови]. – http://rue.wikipedia.org/wiki

7. Головна сторінка. – http://rue.wikipedia.org/wiki

8. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. – http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF

9. Засновник Вікіпедії Джиммі Вейлз зустрівся зі студентами в КНУ імені Тараса Шевченка – фоторепортаж. – http://www.lovi-moment.com.ua/novyny-vnz/zagalni/16632-2012-05-15-18-02-18.html

10. Категорія: Статі обсягуючі польскый языковый текст. – http://rue.wikipedia.org/wiki

11. Категорія: Статї обсягуючі україньскый языковый текст. – http://rue.wikipedia.org/wiki

12. Леготкин В. ВКонтакте не дремлет. Битва за Киев. – http://e-commerce.com.ua/2011/06/

13. Опока Ю. Історик Мар'ян Мудрий: «В Україні є ознаки отруєння історією» // Час і Події. – 2012. – № 16. – http://www.chasipodii.net/article/9937/

14. Русиньска Вікіпедія [Стаття]. – http://rue.wikipedia.org/wiki

15. Свежий рейтинг самых посещаемых сайтов в Украине. – http://ammvizeum.vordpress.com/2012/04/23/

16. Українська Вікіпедія [Стаття]. – http://uk.wikipedia.org

17. Шаблон: Нейтральність сумнівна. – http://uk.wikipedia.org

Олег Чирков

Общественно конфликтные темы истории Украины в Википедии на украинском языке и его русинском варианте

Аннотация. *Автор изучил политику википедической общности относительно наполнения Википедии знаниями на общественно конфликтные темы и результаты ее практического воплощения в сегментах на украинском языке и его русинском варианте. Политика википедической общности, направленная на беспристрастное, нейтральное, непредубежденное освещение разных существующих взглядов на определенное явление, дает в целом положительные результаты. В украинской Википедии большое количество статей содержит знания по общественно конфликтным темам истории Украины и соседствующих с ней стран, основная часть которых касается разных сторон национально-освободительной борьбы украинства и его отношений с Россией в прошлом и нынче. В русинской Википедии общественно конфликтные темы о прошлом украинства еще предстоит осветить.*

Ключевые слова: *Украина, история, знания, Википедия, украинский язык, конкуренция, конфликт, объективность, нейтральность, непредвзятость.*

Oleg Chyrkov

Social conflict themes of Ukrainian history in Wikipedia in Ukrainian language and its Russian version

Annotation*. The author has studied the policy of Wikipedia community about filling it with knowledge on social conflict themes and results of its realization in the segment in Ukrainian language and its Russian version. Tue policy of Wikipedia community aimed at impartial, neutral and unprejudiced interpretation of different views on certain phenomenon, gives in whole positive results. In Ukrainian Wikipedia large amount of articles contains knowledge about social-conflict themes of Ukrainian history and bordering countries, main part of which concerns different sides of national liberation struggle of Ukrainians and its relationships with Russia in past and now. In Russian Wikipedia social conflict themes about the past of Ukrainians needs to be prospected.*

Key words: *Ukraine, history, knowledge, Wikipedia, Ukrainian language, competition, conflict, objectivity, neutrality, unprejudiced.*